

CANKARJEVA
NAGRADA

2024

Utemeljitive
nominacij

Strokovna žirija za Cankarjevo nagrado v sestavi
dr. Alenka Koron, dr. Mateja Pezdirc Bartol (predsednica),
Simona Semenič, dr. Igor Divjak in dr. Tomaž Toporišič.

LJUBLJANA, APRIL 2024

CANKARJEVA NAGRADA 2024

UTEMELJITVE NOMINACIJ

ALEŠ ŠTEGER: NA KRAJU ZAPISANO

Knjiga Aleša Štegra *Na kraju zapisano* je nastajala dvanajst let na dvanajstih različnih svetovnih destinacijah, kjer se je pisec vsakokrat prepustil dvanajsturnemu pisanju brez prekinitev. Svojevrstna zbirka potopisov s štirih celin in vsaj desetih jezikovnih področij z vloženi avtorjevimi fotografijami beleži tok zavesti zapisovalca v vrtincu neumljive sodobnosti. Vladimir Nabokov je zbiral metulje, Aleš Šteger nabira ure in zbira trenutke. Na vsaki lokaciji se prelevi v urbanega pisarja za pol dneva, stopi v stik s tamkajšnjimi prebivalci, stalnimi ali začasnimi, in prek njihove zgodovine zapisuje svojo: kje je danes mesto pisatelja, kakšna je danes lahko pisava, kaj je literatura 21. stoletja? Mapiranje sveta po sistemu Warburjevega atlasa Mnemozine, da ne bi pozabil, da ne bi pozabili. Med zapisovanje uletavajo imena drugih pisarjev: Octavio Paz, Ana Ahmatova, Solženicin, Bruce Chatwin in številni drugi, tudi tisti, ki niso imenovani, a so neizpodbitno tam nekje blizu, kot Roberto Bolaño. Aleš Šteger ni le pisar je tudi divji detektiv, ki sledi indicem smisla, to ga naredi za popotnika, potohodca, če si sposodimo besedo Daneta Zajca. Ko se potohodec ustavi, da bi izdelal bilanco svoje poti in premislil, kam dalje, postane pisar, dokler ga spet ne spravijo na pot obline Zemlje, ki ga vlečejo k sebi.

CANKARJEVA NAGRADA 2024 UTEMELJITVE NOMINACIJ

ANJA MUGERLI: PRIČAKOVANJA

Roman Anje Mugerli *Pričakovanja* govori o travmatični izkušnji para v drugi polovici tridesetih let, Jane in Primoža, ki si želita otroka, a se soočata z neplodnostjo. Ker odklonita posvojitve, jima preostane zdravljenje, s tem pa vijugasta pot zdravniških pregledov, operacij ter fizično in psihično bolečih postopkov umetne oploditve, ki jih opravljajo v ustanovi za hrepenenje in upanje. Tako jo vsaj imenuje Jana, pripovedovalka romana. A ta pot je negotova in izid ni nujno skladen z upi, ki jih gojita. Jana z izrazito ženske perspektive, kljub čustveni ranjenosti in telesnemu trpljenju intelektualno prisebno podaja svojo zgodbo in pojasnjuje zapletene medicinske procedure. Čeprav so postaje na poti pričakovanja otroka osrednja tema tega spretno pripovedovanega intimističnega romana, pa je v njem prostor tudi za v kurzivi postavljene pripovedovalkine spomine na otroštvo in nono, ki jo je vzgajala, za osvetlitev partnerskih razmerij v kočljivih trenutkih, razsežnosti ženskega prijateljstva in solidarnosti, premisleke o umetniški ustvarjalnosti ter za mnoge splošnočloveške refleksije, napetosti, pomisleke, dvome, čustvene preobrate in nova upanja, ki jih prinašajo odločitve za ali proti rojevanju otrok v sodobnem svetu.

CANKARJEVA NAGRADA 2024 UTEMELJITVE NOMINACIJ

DENIS ŠKOFIČ: TUSKULUM

V svoji tretji pesniški zbirki *Tuskulum* Denis Škofič nadaljuje samosvoje pesniško potovanje, ki ni povezano z nobeno izmed osrednjih slovenskih pesniških šol. *Tuskulum*, ki pomeni zavetišče, je predvsem njegov lastni jezik, ki se razpira v različne govorne registre, spaja se z govorico ljudi, ki jih je srečal in jih srečuje na svoji življenjski poti, predvsem pa se v povezavi z naravo rodnega Prekmurja razpira mitološkim svetovom, legendam in bajkam. Te Škofič razgrajuje in prede-ljuje v nove mite in nove metaforične možnosti. Čutiti je, da je kot izkušen ribič natančen opazovalec narave. Različne plasti vodnih tokov, valovanje drevesnih krošenj ter pestro življenje živali pod vodo in na nabrežju se prelivajo v razgiban ritem njegovih verzov. A ta poezija ni eskapistična. V njenem središču je sodobni človek v postindustrijskem svetu, ki se ves čas spreminja. Domači miti se navezujejo tudi na številne sodobne literarne reference, tako domače kot tuje, in zavetišče ni nekaj, kar bi bilo dano samo po sebi, ampak si ga je treba s pesniškim delovanjem in trudom za boljše sobivanje vedno znova izboriti.

CANKARJEVA NAGRADA 2024

UTEMELJITVE NOMINACIJ

MATEJA GOMBOC: GORICA

Naslov romana Mateje Gomboc je natančen odraz dela samega. Preprosto Gorica. Nepretenciozen, brez odvečnih ornamentov ali pompoznosti. In vendar se nam že takoj ob naslovu zbudi vsaj eno vprašanje. Katera Gorica, Stara ali Nova? Kar se na prvi pogled zdi nedvoumno, celo preprosto, v sebi nosi nezaceljeno razpoko kraja, nasilno presekanega in obenem na novo vzniklega na pokopališču (iz) preteklosti. Ta delitev se v romanu manifestira metaforično in narativno, pričemer mesto samo nastopa kot protagonist. *Gorica* je obenem epska in intimna zgodba tako likov kot avtorice, predvsem pa Gorice same. Tiste ene Gorice, ki se krči in širi, ki umira in se znova rojeva, ki je in bo, ne glede na preference trenutno vrisakajočih na oblasti. *Gorica* je potovanje skozi čas, skozi vojne, skozi države, je zgodba o identiteti, pripadnosti, boju za medčloveško spravo, ki v odnosu do absurdnih političnih dejanj skozi dvajseto stoletje do danes predstavlja resnično, otipljivo življenje. *Gorica* je spomenik mestu in Goričankam in je mikrokozmos vseprisotnih družbenih napetosti in iskanja enotnosti v razdrobljenem svetu.

CANKARJEVA NAGRADA 2024

UTEMELJITVE NOMINACIJ

PIA PREZELJ: TEŽKA VODA

Literarni prvenec Pie Prezelj *Težka voda* se napaja iz bogate tradicije slovenske ljudske pesmi in kmečke povesti. To je svet prekopane grude, bolečih nog, potnih pazduh, pa tudi sočnih robid in mlečnih koruznih storžev, kot ga poznamo že iz del Ivana Potrča in Prežihovega Voranca, le da tokrat zaživi v novi in povsem sodobni perspektivi. Avtorica z izbrušenim jezikom in očesom za opazovanje podrobnosti pred bralce razgrne svet vaške skupnosti, v središču katerega je ostarela Ida, ki se po moževi smrti zapre pred svetom, obiskujeta jo le župnik Lojze in soseda Marta. Pa vendarle neizprosno kmečko okolje, vsakodnevna opravila in vaške opravljivosti ustvarjajo samo zunanjo kuliso, v katero so vpete intimne zgodbe, ki jih zaznamuje breme krivde, zamer in očitkov pred drugim in samim sabo. Osebe se soočajo z zatajevanimi čustvi in neizrečenimi bolečinami, predvsem pa so ujete v spone družbenih pravil patriarhalnega sveta. Tako se prava zgodba dogaja drugje, v spominih oseb, ki jih drobci asociativnega toka misli naplavijo na površje in na koncu zblížajo obe ženski v hrepenenju in odpuščanju.